

Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs, 50(2003)

Povodom izdavanja jubilarnog pedesetog sveska časopisa (izlazi jedanput godišnje od 1948. u više ili manje redovitom slijedu), a koje je padalo u isto vrijeme kada i proslava 200. godišnjice osnivanja ruskog Ministarstva vanjskih poslova (prvih osam ministarstava Rusije osnovano je 1802. manifestom ruskoga cara Aleksandra I). Na inicijativu veleposlanika Ruske Federacije u Beču, postavljena je ne samo zajednička izložba o njihovim diplomatskim odnosima tijekom stoljeća, nego je organizirano i stručno savjetovanje, s kojeg su izlaganja tiskana u ovome jubilarnom izdanju časopisa. Objavljeno je deset priloga o povijesti rusko-austrijskih diplomatskih odnosa od XV. st. nadalje, i to od općenitih analiza glavnih smjernica političkog odnosa starog petsto godina i biografskih crtica o pojedinim ruskim veleposlanicima XVIII. i XIX. st., pa sve do Drugoga svjetskog rata i procesa uspostavljanju diplomatskih odnosa između Republike Austrije i SSSR-a 1945-1947.

Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs, 51(2004)

Časopis objavljuje rezultate istraživanja provedenih na arhivskom gradivu Austrijskoga državnog arhiva pa je tako i u ovom broju osamnaest autora u svojim radovima obuhvatilo najrazličitija povijesna područja od XVI. st. pa sve do Drugoga svjetskog rata. Primjerice, Rudolf Agstner daje prikaz diplomatskih i konzularnih zastupništava Austro-Ugarske Monarhije u Africi južno od Sahare (za razdoblje od sredine XIX. st. do danas), a Engelbert Deutsch piše o pokušaju proširenja austrijske protekcije na kneževinu Crnu Goru nakon smrti vladike Petra II. Petrovića Njegoša 1851., u doba vladavine njegova nasljednika i nećaka Danila Petrovića (1852-1860). S ciljem dugoročnog ograničavanja ruskog utjecaja u Crnoj Gori, Austrija je kneževini duži niz godina (rad obuhvaća razdoblje do 1865.), preko svoga guvernera u Dalmaciji, slala financijsku i materijalnu pomoć u oružju i hrani. Početak te pomoći pada u 1853., tijekom sukoba Crne Gore s Turskom, koja se usprotivila odvajanju duhovne i svjetovne vlasti u kneževini (s odobrenjem ruskog cara u ožujku 1852. Danilo je na Cetinju priznat prvim svjetovnim knezom, što je izazvalo okupljanje turskih postrojbi na granici s Albanijom i Hercegovinom, budući da je Crna Gora bila smatrana provincijom pašaluka skadarskog Osman-paše). Dio novca bio je namijenjen i za školstvo i pravoslavne manastire kao dugoročni plan vezivanja kneževine uz Austriju. Pripojenje nikada nije dolazilo u obzir zbog složenih odnosa i napetosti između Austrije, Rusije i Turske. Tibor Balla opisuje ustroj austro-ugarske vojske, od njezinog osnutka 1867/1868. pa do kraja Prvoga svjetskog rata, s naglaskom na udjelu mađarskih vojnika u njezinim postrojbama, dok je Ericha Schlössa vraćanje staroga imena Petrogradu (Lenjingrad u doba SSSR-a) ponukalo na transkripciju teksta Protokolarnog zapisnika iz 1698. (ZA Prot. 5), o tajnom boravku njegovoga utemeljitelja cara Petra I. u Beču u sastavu »velikoga ruskog poslanstva«, kada se susreo s carem Leopoldom I. i vodećim habsburškim političarima. Beč je bio posljednja postaja njegova jednogodišnjeg putovanja po Europi, koje ga je odvelo sve do Engleske, gdje je izučio stolarski zanat u brodogradnji. Transkribirani tekst obuhvaća razdoblje lipanj-kolovoz 1698.

Danijela Marjanić